

K problematice vedení útoku

Dosažení cílů útočných operací závisí zejména na umění rozvíjet počáteční úspěch a udržovat trvalou převahu nad nepřítelem na hlavních směrech zasazování záloh (druhých sledů) do sražení.

V polovině třicátých let byla obohacena sovětská vojenská věda teorií rozvíjení boje a operace do hloubky. Významné místo v ní bylo věnováno přerůstání taktického úspěchu v operační a rozvíjení operačního úspěchu do hloubky až do úplného zničení nepřítele.

Velká vlastenecká válka potvrdila správnost této teorie. Zkušenosti z války ukázaly, že k dosažení rozhodujících cílů útočných operací je důležité nejen rozvíjení taktického úspěchu v operační, ale i narůstání síly úderu v operační hloubce zasazováním druhých sledů a záloh do sražení.

Druhé sledy a zálohy byly vytvářeny ve všech útočných operacích Velké vlastenecké války. Jejich složení záviselo zejména na důležitosti úkolů, které řešily fronty a armády a na silách a prostředcích, které byly k dispozici. Fronty a armády na hlavních směrech měly většinou operační sestavu ve dvou sledech. Druhý sled frontu tvořila zpravidla vševojsková armáda a druhý sled armády střelecký sbor. Front vytvářel kromě toho i vševojskovou zálohu (ze samostatných sborů a divizí); armáda ji vytvářela zpravidla jen v operační sestavě v jednom sledu (v hodnotě střelecké divize).

Pro většinu útočných operací Velké vlastenecké války je charakteristické, že front a často i armáda vytvářely rychlé skupiny (v sestavě armády nebo sboru), i když měly operační sestavu ve dvou sledech. Byly předurčeny k rozvíjení taktického úspěchu v operační a většinou byly zasazovány první nebo druhý den operací,

tj. před dokončením průlomu taktické hloubky obrany nebo po jejím prolomení.

Využívání rychlých skupin frontů a armád k dokončení průlomu taktické hloubky obrany bylo vynuceno a podmíněno zejména nedostatečným množstvím taktických prostředků k průlomu celé taktické hloubky obrany, ve vysokých tempech, bez zasazení dalších sil. Tankové armády a sbory se přesunovaly v krátkých časových lhůtách na čáry zasazení, z chodu zahajovaly boj a rychle jej přenášely do operační hloubky.

Druhosledové vševojskové armády a střelecké sbory frontů a armád byly zasazovány do sražení zpravidla až po zasazení rychlých skupin, druhý až třetí den operace k plnění úkolů v operační hloubce.

Při přípravě útočných operací bylo plánováno použití druhých sledů k narůstání úsilí na směru hlavního úderu. Zkušenosti Velké vlastenecké války ukázaly, že to od základu měnilo situaci na rozhodujících

směrech a vytvářelo výhodné podmínky k dalšímu rozvíjení operací.

V mnoha případech bylo však nutné v průběhu útočných operací upřesňovat plánované použití druhých sledů. Příčina byla v náhlé a v nepředvídané změně situace, kdy v průběhu operace vznikaly krizové momenty, které vyžadovaly rozhodný zásah velitele k použití druhého sledu. V těchto případech byly druhé sledy nejčastěji používány ke zničení protiúderných uskupení nepřítele nebo k obklíčení a zničení obklíčeného nepřítele, v některých případech k zabezpečení křídla útočného uskupení.

Na rozdíl od druhých sledů byly používány v průběhu útočných operací zálohy frontů a armád; nejčastěji k zesílení vojsk prvního sledu k odrazení protiúderů a k plnění jiných nenadálých úkolů.

V útočných operacích minulé války se názorně projevila tendence vytvářet ve frontech a armádách rychlé skupiny různého složení a určení a druhé sledy. To vyplývalo v první řadě z nutnosti plnit v průběhu operace řadu postupných úkolů spojených s rozvinutím taktického úspěchu v operační, z požadavků narůstání síly úderů a z nedostatečné úrovně motorizace a mechanizace vojsk.

Úloha rychlých skupin a druhých sledů k dosažení cílů útočných operací v průběhu války vzrůstala a jejich hodnota ve frontech a armádách na hlavních směrech se zvětšovala.

Zvětšení hodnoty rychlých skupin a druhých sledů vyplývalo ze

- zvyšování výroby výzbroje a vytváření nových svazků (svazů);
- růstu schopností velitelů dovedně manévrovat silami a prostředky k vytváření úderných uskupení na rozhodujících směrech;
- zvětšení hloubky obrany nepřítele a tím i růstu hloubky útočných operací; z toho vyplýval požadavek mít silné zálohy k vedení operací ve vysokých tempích k úplnému zničení nepřítele.

Do zahájení operace byly druhé sledy rozmístěny

- v armádách obvykle ve vzdálenosti 30—50 km,
- ve frontech — 80—100 km od čáry dotyku s nepřítelem.

To umožnilo skrytě rozmísťovat druhé sledy, vyloučit jejich postřelování pozemními prostředky nepřítele a umožnit v krátké době jejich zasazení do sražení. Nepřítel se vždy snažil letectvem zabránit soustředění a přesunu druhých sledů a záloh útočících vojsk ještě do příchodu na bojiště, nedopustit jejich včasné organi-

zované zasazení do sražení, způsobit jim ztráty a morálně působit.

Proto se útočník vždy snažil utajit soustředění a zahájení přesunů záloh. Prostory rozmístění důkladně prověřoval s cílem zjistit a zničit diverzní a průzkumné skupiny nepřítele. Soustředění a přesuny většinou uskutečňoval v noční době a za omezené viditelnosti. V prostorech rozmístění a za přesunu přísně dodržoval maskovací kázeň. Zároveň s těmito opatřeními uskutečňoval dezinformaci nepřítele vytvářením klamných prostorů soustředění a zahájení přesunů druhých sledů a záloh. Tato opatření klamala nepřítele a často vedla k omylům o směrech připravovaného úderu.

S přibližováním druhých sledů a záloh k frontě na ně nepřítel více působil a nejsilnější úder uskutečňoval v době jejich rozvinování a zasazování do sražení. K úderům používal nepřítel palby dělostřelectva, tanků a jiných prostředků, často ve spojení s protiztečem.

K obsazení a udržení prostorů zasazení, k zabezpečení organizovaného rozvinování a zasazení rychlých skupin a druhých sledů do sražení vysílala vojska silné předsunuté oddáry. Tankový (mechanizovaný) sbor vysílal zpravidla předsunutý oddad zesílenou tankovou nebo mechanizovanou brigádu. Předsunuté oddáry se přesunovaly často bezprostředně za svazky prvního sledu a po narušení systému protitankové obrany nepřítele rychle pronikaly do hloubky ke splnění konečného cíle.

Důležitý význam pro úspěšné zasazení druhých sledů do sražení mělo spolehlivé umlčení nepřítele. Rozhodující úlohu mělo dělostřelectvo a letectvo. Se zvyšováním počtů dělostřelectva zvětšovala se úměrně i jeho hustota v prostorech zasazení: v některých operacích dosahovala 60—70 hlavních na 1 km fronty.

K zabezpečení zasazení se obvykle používalo dělostřelectvo armád prvního sledu na směru zasazování a kromě toho se rozvíjelo dělostřelectvo svazků zasazovaných do sražení. Vytvoření potřebného uskupení dělostřelectva bylo často spojeno s přeskupováním v krátké době.

Při zasazení druhých sledů do sražení se snažil útočník, aby větší část ženijních prací z jejich zabezpečení plnil silami vojsk prvního sledu a ženijními útvary frontu (armády), s cílem uchovat síly a prostředky vojsk zasazovaných do sražení.

Velitelé armád a divizí zasazovaných do sražení včas vyjžděli do prostorů zasazení a z vybudovaných pozorovatelů bezprostředně v terénu upřesňovali způsob zasazení vojsk do sražení a součinnost mezi nimi a vojsky prvního sledu.

Tanková (mechanizovaná) vojska byla zasazována do sražení většinou z chodu, bez delší zastávky na čarách zasazení. Střelecké svazky a vševojskové armády vzhledem k jejich nízké pohyblivosti byly nuceny před zasazením do sražení obsazovat výchozí postavení; to bylo často spojováno s vystřídáním vojsk prvních sledů. Pro operace Velké vlastenecké války je charakteristické současné rozvíjení a zahájení sražení všech svazků druhých sledů. To umožňovalo uskutečnit silný první úder a zlehčovalo organizaci zničení nepřítele palbou. V jednotlivých případech byly zasazovány svazky postupně, podle toho, jak byly přisunovány do stanoveného prostoru. To bylo v tom případě, kdy situace vyžadovala okamžité zasazení čerstvých sil a kdy druhé sledy byly na přesunu a nebyly schopny připravit se k zasazení do sražení jako celek.

Způsoby činnosti vojsk druhého sledu po zasazení do sražení v operacích Velké vlastenecké války závisely na bojových úkolech a podmínkách situace, která se vytvořila v operační hloubce. V případě, že nepříteli se podařilo připravit hlubokou obranu, svazky druhých sledů zahajovaly bojovou činnost průlomem.

Při úspěšném rozvíjení útočné operace byly zasazovány druhé sledy do sražení k pronásledování odcházejícího nepřítele nebo k rozšíření průlomu do stran. Při odchodu nepřítele druhé sledy nerozvíjely hlavní síly; nezahajovaly palebnou přípravu. Počáteční boje vedly předem odřady a hlavní síly zahájily boj jen při střetnutí se zálohami nepřítele, které připravovaly protiúder nebo které obsazovaly obranné čáry.

Zkušenosti Velké vlastenecké války dokázaly vzrůstající úlohu druhých sledů a záloh k dosažení úspěchu v útočných operacích.

Jestliže druhé sledy byly zasazovány ke splnění hlavních úkolů operace, měly rozhodující vliv na jejich průběh, pak zálohy (při včasném jejich zasazení do sražení) umožňovaly plnit úkoly na směrech, kde se snažil nepřítel převzít iniciativu a překlenout krizové stavy v rozvíjení operace.

V poválečných letech úloha druhých sledů a záloh k dosažení cílů útočných operací dále vzrostla. To vyplývá v první řadě ze zvýšených možností obránce uskutečňovat rozsáhlý manévry zálohami a v krátké době náhle měnit nevýhodný poměr sil na ohrožených směrech a ze zvětšení hloubky soudobých útočných operací a tempa útoku vojsk. Opožděné nebo neorganizované zasazení nových sil do sražení může mít za následek zpoma-

lení tempa útočné operace nebo změnit situaci natolik, že obránce převzme iniciativu natolik, že obránce převzme do obrany.

Kromě toho mohou být druhé sledy používány k odražení protiztečí a protiúderů nepřítele, ke zničení jeho protíúderných uskupení a za výhodné situace i k rozvíjení úspěchu na křídle s cílem obkličít a zničit hlavní uskupení nepřítele. Nevylučuje se ani možnost použít druhé sledy ke zničení uskupení nepřítele, která zůstala v týlu útočících vojsk, a jiných ohnisek odporu nepřítele. Novým úkolem druhého sledu je zesílit nebo vystřídat vojska prvního sledu, která utrpěla značné ztráty po jaderých úderech nepřítele.

Některé úkoly v soudobých podmínkách pravděpodobně druhé sledy již nebudou plnit. Jedním z nich je účast druhých sledů při dokončování průlomu taktické hloubky obrany. Tankové a mechanizované svazky mají dnes ve výzbroji dostatečné množství tanků, obrněných transportérů a jiných obrněných bojových prostředků. Proto mohou tyto svazky vytvářet takové taktické hustoty, které umožňují prolamovat obranu nepřítele do celé taktické hloubky ve vysokém tempu a bez zasazování dalších sil.

V soudobých podmínkách není zapotřebí mít spolu s druhými sledy i tzv. rychlá vojska (skupinu), protože všechny svazky jsou plně motorizovány, schopny samostatně rozvíjet taktický úspěch v operační a úspěšně řešit úkoly v hloubce nepřátelské obrany.

Zálohy budou i dnes nejčastěji používány k plnění nenadálých úkolů operace a k zesílení nebo vystřídání vojsk prvního sledu, která utrpěla velké ztráty po jaderých úderech nepřítele.

Vzhledem ke zvětšení hloubky bojové a operační sestavy vojsk prvního sledu, zvětšila se také vzdálenost prostorů soustředění druhých sledů od fronty. Plně motorizované svazky jsou schopny překonat tuto vzdálenost v krátké době a mohou být zasazeny do sražení bez dlouhé zastávky na čarách rozvíjení. Kromě toho budou rozmístěny tak, že nemohou být ničeny taktickými raketami nepřítele.

V soudobých útočných operacích bude uskutečňováno zasazení druhých sledů a záloh do sražení z chodu. Vzhledem k úplné motorizaci pozemních vojsk není nutné obsazovat výchozí prostory a dlouho v nich ponechávat vojska. Manévrující tanková vojska nejsou odkázána na cesty a pěchota na pásové technice může bez předběžného soustředění nenadále zahajovat útok na široké frontě.

Přitom však jsou značně složité podmínky přesunu a zasazení druhých sledů do sražení. Na rozdíl od druhé světové války, kdy obránce nemohl rozhodným způsobem zabránit soustředění a přesunu záloh útočnicka bezprostředně do prostoru bojiště vzhledem k nedostatečnému množství a účinnosti tehdejších dalekonosných prostředků, v soudobých podmínkách se zvýšily možnosti průzkumu celé hloubky rozmístění útočících vojsk i jejich ničení.

Vzhledem ke zvýšené úloze záloh k dosažení cílů útočných operací, v armádách NATO předpokládají uskutečňovat opatření k izolaci prostoru bojové činnosti. V tomto směru má důležité místo letectvo, které bude ničit přepravy, mosty, železniční stanice, dopravní uzly, vojska na přesunu a zálohy v prostorech soustředění.

Kromě letectva budou používány k ničení záloh operačně taktické a taktické rakety. Jestliže ještě nedávno západní specialisté pokládali za možné a racionální používat rakety jen k jaderným úderům, pak v současné době věnují velkou pozornost použití taktických a operačně taktických raket s tříštivotrhavou náloží. Podle jejich názoru je výhodné ničit jimi nekrytou živou sílu a bojovou techniku. K podobným objektům patří i taktické a operační zálohy v prostorech soustředění a na čarách rozvíjení.

Ke zvýšení účinnosti ničení záloh útočnicka předpokládají armády mnohých států (např. USA) rozsáhle použít nové bojové prostředky — výsadková a aeromobilní vojska. Obsazováním nebo ničením přeprav nebo dopravních uzlů budou zpomalovat přesun záloh a přepadat z lécek jednotlivé proudy.

Druhé sledy a zálohy útočnicka v prostoru soustředění a za budou více než ve druhé světové válce ohroženy nejen vzdušným, ale i pozemním nepřitelem.

Důležitým činitelem hromadného použití jaderných zbraní, který může podstatně ovlivnit způsob přesunu a rozvíjení druhých sledů a záloh, jsou hromadné ztráty, pásma zamoření a požárů, rozbořená pásma a zatopené prostory, vzniklé v důsledku použití jaderných zbraní. Vojska na přesunu budou zdržena odstraňováním následků po jaderných úderech, hledáním obětí, vytvářením průchodů a hašením požárů.

To znamená, že v soudobých podmínkách budou útvary a svazky druhých sledů (záloh) útočnicka častěji přicházet k přednímu okraji a na čáru rozvíjení s určitým časovým zpožděním. Přesunovaná a rozvíjená vojska nesmí být dlouho na čarách rozvíjení a vyčkávat ostatní

svazky (útvary) vzhledem k nebezpečí jaderných úderů nepřitele. Kromě toho zdržování vojsk na čarách rozvíjení umožňuje obránci uskutečnit celou řadu protipatření k zesílení ohrožených směrů. Tim by byl snížen účinek překvapení a vytvořila by se složitá situace pro zasazení. V takové situaci bude výhodné postupně zasazovat do sražení svazky (útvary) záložních svazů (svazků). To však neznamená, že není nutné se snažit o jejich současné zasazení.

Při vedení bojové činnosti na samostatných směrech, v podmínkách rychle se měnící situace a při vzájemném hlubokém vklínění stran je obtížné zasazovat do sražení svazky druhého sledu z jedné čáry tak, jak tomu bylo v operacích minulé války. V současné době, zejména v operacích s použitím jaderných zbraní, je nejpravděpodobnější zasazování každého svazku druhého sledu do sražení ze samostatných čar; čáry zasazení mohou často být v různé hloubce a mezi nimi mohou být značné mezery.

Obránce, který má dnes k dispozici prostředky mechanizace ženižních prací, i v omezených časových podmínkách, může vybudovat třebaže jednoduché úkryty pro živou sílu, palebné prostředky a bojovou techniku. Vzhledem k velkému množství tanků a jiných obrněných prostředků, taková obrana se stává velmi odolnou proti palbě klasických prostředků. V kritických momentech operace k rychlému zesílení ohrožených směrů v pásmu zasazování útočících druhých sledů a záloh, kromě toho může obránce použít aeromobilní vojska. To znamená, že druhé sledy ihned po zasazení do sražení budou často prolomovat obranu nepřitele. K zabezpečení úspěchu průlomu však musí vytvořit převahu sil na zvoleném úseku.

Proto zasazení druhých sledů vyžaduje soustředit dělostřelectvo na čarách zasazení, podřídít útvary dělostřelectva vojsk prvního sledu svazkům a svazům zasazeným do sražení. V souvislosti s rozšířením pásma útoku a zkrácením času pro zasazení druhých sledů dělostřelectvo je nutné přeskupit ve větší hloubce a kratším čase, než v minulé válce.

Jaderné zbraně umožňují obránci podstatně změnit poměr sil ve svůj prospěch na zvolených směrech a uskutečnit rozhodné protizákladní a protiúderové. Aby útočnick zamezil obránci dosáhnout těchto cílů, může použít v takovém případě druhé sledy ke zničení protiúderových uskupení ve střetném sražení. Přitom je nejučelnější částí sil poutat protiúderné uskupení ne-

přítele čelně a hlavními silami zasazování záloh udeřit do jeho boku (kombinace čelního útoku s obchvatem).

Před zasazením druhých sledů do sražení plní všechny úkoly jejich ženíjního zabezpečení síly vojsk prvního sledu a nadřazených velitelských stupňů. Zvýšené možnosti obránce ničit přepraviště a jiné zranitelné úseky pochodových os, vytvořit pásma zamoření a závaly bezprostředně před zahájením přesunu záloh, velmi často přinutí použít vlastní síly a prostředky k překonání takových překážek. Přitom je důležité dovedně rozdělit tyto síly a prostředky tak, aby každý proud byl schopen samostatně překonávat překážky a záratasy.

V soudobých operacích je rovněž složitější velení vojskům zasazovaným do sra-

žení. Organizaci zasazování bude nutné řešit ve zkrácené lhůtě, velmi často v průběhu přesunu svazků k čarám zasazení a v podmínkách složité a rychle se měnící situace. Zvyšuje se okruh otázek, které je nutné řešit při organizaci zasazování. Zvláště je nutné sladit úsilí zasazovaných svazků a svazů do sražení s činností vojsk prvního sledu, raketových, aeromobilních vojsk a vzdušných výsadek.

Nepřítel v tuto dobu může vyřadit z činnosti řadu míst velení. Proto k udržení nepřetržitosti velení má velký význam dovedné rozdělení sil a prostředků na více míst velení, jejich správné rozmístění a pohotovost každého z nich převzít velení vojskům. V platnosti zůstávají zkušenosti z minulé války o tom, že je nutné včas rozvíjet místa velení na čarách zasazení.

Narůstání úsilí vojsk v útoku je jednou z důležitých podmínek jeho úspěšného vedení. Vojské umění vychází ze zásady, že ke zničení silného nepřítele v obraně nepostačí jeden úder. K dosažení konečného cíle v útočné operaci vojska plní řadu postupných úkolů. K jejich splnění musí na důležitých směrech mít určitou převahu sil a prostředků nad nepřítelem. Takovou převahu mohou zabezpečit jen odpovídajícím narůstáním úsilí, tj. zvyšováním síly působení na nepřítele, které dosahují útočící vojska k určité době na určitém směru nebo úseku fronty.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války a poválečný rozvoj vojenství dokazují, že způsoby narůstání úsilí útočících vojsk se neustále rozvíjejí a závisí na mnoha činitelích. Můžeme je rozdělit na tři hlavní skupiny. Do první skupiny patří činitelé, které diktují zvětšování síly úderu útočících vojsk. Je to především důležitost plnění úkolu, jeho složitost a rozsah. Druhou skupinu tvoří činitelé, které charakterizují potencionální možnosti vojsk k narůstání úsilí. Jsou to síly a prostředky, které mohou být použity (jejich situace, stav a organizace). Do třetí skupiny patří činitelé, které podmiňují možnost a účelnost využití různých sil a prostředků k narůstání úsilí v konkrétních podmínkách vedení operací. Mezi ně patří operační situace, situace a charakter činnosti sousedů, možnosti dalšího útoku, geografické podmínky, terén, počasí, vegetace, přírodní překážky, denní nebo noční doba a maximálně přípustná doba, v jejímž průběhu musí dojít k narůstání úsilí.

V závislosti na rozsahu bojové činnosti můžeme dosáhnout narůstání úsilí vojsk po-

stupnými údery podél fronty, nebo zvětšením množství sil a prostředků, které vedou bojovou činnost na zvolených směrech a konečně zvyšováním intenzity a efektivity jejich použití.

První způsob je charakteristický pro strategický rozsah činnosti. Druhý způsob narůstání úsilí se projevuje zejména v činnosti operačního rozsahu. Potřebuje méně sil, prostředků a času, má rychlý spád a ihned ovlivňuje hloubku operační sestavy nepřítele. Postupný průlom souvislé fronty obrany na několika úsecích v operačním měřítku neměl podstatné přednosti.

Narůstání úsilí v taktickém měřítku se týká jen bezprostředního zvyšování sil a prostředků bojujících vojsk. Je to z toho důvodu, že různá doba zasazování sil v omezeném prostoru nevede obvykle k rozptýlení sil obránce. Poslední způsob má přesto určité přednosti v úderech útočníka v různé době.

Podrobněji rozebereme způsob narůstání úsilí zvyšováním sil a prostředků, které vedou bojovou činnost na zvolených směrech. Narůstání úsilí můžeme dosahovat zasazováním druhých sledů a záloh do boje a sražení, přeskupováním útvarů a svazků z pasivních úseků fronty (směrů) nebo uvolněných sil po splnění bojových úkolů, zvýšením spotřeby munice a jiných materiálních prostředků.

Zasazení druhých sledů a záloh do boje a sražení je hlavním a nejobecnějším způsobem narůstání úsilí vojsk v útoku. Tento způsob v současné době neztrácí ani v nejbližší budoucnosti nebude ztrácet svůj význam. Potvrzuje to ten fakt, že k plnění absolutně většiny nejdůležitějších úkolů při rozvíjení útočných operací

v minulosti se používaly zpravidla druhé sledy a zálohy útvarů, svazků a svazů. Přitom množství sil a prostředků, vyčleňovaných do sestavy druhých sledů a záloh, se neustále v průběhu války zvyšovalo.

Úloha druhých sledů a záloh k dosažení cílů operace, v závislosti na vyzbrojování ozbrojených sil novými prostředky boje, na zvyšování mobility vojsk, rozmachu, tempa a úsilí bojové činnosti, neustále vzrůstala. Předpoklad je, že v soudobých podmínkách se ještě zvýší.

Stojí za pozornost i způsob narůstání úsilí, který se projevuje v tendenci větší diferenciace úkolů, které plnily druhé sledy a zálohy různého stupně a určení. Tato tendence se projevuje tím více, čím účinnější jsou prostředky ozbrojeného zápasu. O tom svědčí zkušenosti druhé světové války.

K plnění nenadálých úkolů různého charakteru vytvářely se v průběhu války současně s vševojskovými, dělostřelecké protitankové, tankové, chemické, ženijní a jiné zálohy speciálního určení a pohyblivé odřady zatarasovací.

Bojovou sestavu útvarů a svazků útočících vojsk, v závislosti na rozvoji obrany, stále častěji tvořily dva, dokonce i tři sledy. Bylo vždy snahou mít takovou sestavu vojsk, která by zabezpečovala narůstání úsilí prvního sledu útvarů, svazků a svazů při plnění každého dalšího úkolu s cílem předstihnout nepřítele v jeho protipátřích.

V útočných operacích ke konci Velké vlastenecké války tvořily operační sestavu armády zpravidla dva sledy, rychlá skupina, armádní dělostřelecká a protiletadlová skupina, zálohy (dělostřelecká protitanková, tanková, ženijní) a pohyblivé odřady zatarasovací. Nebylo výjimkou, kdy armáda kromě toho měla vševojskovou zálohu v hodnotě 1–2 střeleckých divízií.

Armáda členila operační sestavu do dvou sledů při útoku na nejdůležitějších směrech, kdy měla prolomovat velmi rozvinutou obranu a bojovat se silnými zálohami nepřítele, nebo v útoku na samostatných směrech. Přitom armáda měla silné druhé sledy i v případě, že sbory měly své druhé sledy.

V některých případech, útočila-li například armáda na křídlech úderných uskupení frontu, měla operační sestavu ve třech sledech. Operační sestavu v jednom sledu měla armáda obvykle v tom případě, že nepřítel vybudoval slabou obranu a neměl bližší operační zálohy; při útoku na široké frontě a při nedostatku sil; měla-li armáda ve svém složení rychlou skupinu,

nebo v pásmu armády působila rychlá skupina frontu. Sbory a divize na směru hlavního úderu armády měly zpravidla bojovou sestavu ve dvou sledech.

Rychlé skupiny armád byly určeny k rozvíjení úspěchu v operační hloubce. V součinnosti s předsunutými odřady střeleckých divízií, jejich úkolem bylo obsadit a udržet důležité obranné čáry a prostory, pronásledovat odcházejícího nepřítele a ničit jeho přisunované zálohy.

Ve většině operací byly zasazovány svazky rychlých skupin do sražení prvního nebo druhého dne útoku, kdy střelecké divize dosáhly prostorů hlavních palebných postavení dělostřelectva nepřítele, k dokončení průlomu taktické hloubky obrany. Vzdálenost čáry zasazení od předního okraje byla 5–10 km. Používání rychlých vojsk k dokončení průlomu taktické hloubky obrany bylo vynuceno zejména nedostatkem tanků přímé podpory pěchoty v bojových sestavách střeleckých svazků a dále tím, že kvalitativní složení dělostřelectva nezabezpečovalo potřebné umlčení hluboké obrany nepřítele.

Druhý sled armády se zpravidla používal k narůstání úsilí vojsk na hlavním směru a zvláště k průlomu armádního a mezilehlých obranných postavení, k ničení obrany nepřítele rozšiřováním průlomu do stran, k dokončení obklíčení jeho uskupení, k ničení záloh a k odrážení protiúderů. Zasazení druhého sledu bylo plánováno obvykle po průlomu taktické hloubky obrany druhý až třetí den operace, jestliže v pásmu armády působila rychlá skupina. Když v pásmu armády nebyla zasazována rychlá vojska, pak se sbor druhého sledu zasazoval v průběhu průlomu taktické hloubky obrany rána druhého dne operace (nejčastěji v boji o druhé pásmo).

Druhé sledy střeleckých sborů byly určeny k rozvíjení úspěchu divízií prvního sledu do hloubky nebo do strany, například k obsazení druhého pásma obrany z chodu. Druhé sledy střeleckých divízií byly používány k narůstání úsilí prvního sledu v boji za ovládnutí hlavního pásma obrany a k odrážení protiztečí. Zasazování druhých sledů sborů bylo plánováno v druhé polovině prvního dne útoku, nebo z rána druhého dne.

Úkolem dělostřeleckých protitankových záloh a pohyblivých odřadů zatarasovacích, vytvářených v plucích, divíziích, sborech a armádách, bylo zvětšovat možnosti útočících vojsk v boji s tanky, zejména při odrážení protiztečí a protiúderů tankových útvarů a svazků. Dělostřelecké protitankové zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací působily v průběhu

operace zpravidla společně a v celém útočném pásmu.

V celém komplexu sil a prostředků, které zabezpečují úsilí vojsk, má zvláštní místo podpůrné letectvo. Jeho úloha při plnění tohoto úkolu v podmínkách zvětšení rozmachu a tempa bojové činnosti neustále vzrůstá. Letectvo má se stále větším úsilím ničit nepřitele v hloubce obrany, zejména jeho přesunované zálohy. Omezení použití letectva k tomuto úkolu v operacích Velké vlastenecké války mělo těžké následky pro útočící svazky.

Počínaje druhým obdobím války byla podporována armáda při útoku na hlavním směru fronty 3—5 leteckými divizemi.

Hodnota PVO vojsk v průběhu útočných operací narůstala zejména zesílením divizí a sborů protiletadlovým dělostřelectvem a stíhacím letectvem, které se operacně podřízovalo armádě a současně působilo podle plánu letecké armády frontu.

Zasazení druhé sledy v průběhu útoku se obnovovaly k dalšímu narůstání úsilí vojsk prvního sledu ze sil a prostředků vyváděných z vedlejších směrů, z vojsk, která splnila své bojové úkoly a z vojsk podřízených v průběhu operace.

Diferenciace úkolů, které řešily druhé sledy a zálohy různé hodnoty a předurčení, umožnila plně a účinně využít jejich bojových možností a současně i úsporně zasazovat síly a prostředky, zejména ty, které nemohly být jinak obnoveny. Tak se vytvářely podmínky k včasnému a pružnému reagování na změnu situace v průběhu operace. Jejich potřeba vzrůstala současně se zdokonalováním prostředků ozbrojeného zápasu.

V současných podmínkách je předpoklad, že k narůstání úsilí vojsk v průběhu operace budeme používat způsobu, jehož podstatou je použití sil a prostředků z jiných směrů. V tomto případě dosáhneme narůstání úsilí přeskupením útvarů a svazků, nebo změnou jejich podřízení, dále změnou směrů úderů palběných prostředků.

Narůstání úsilí použitím útvarů a svazků přeskupených v průběhu operace může mít dobrý výsledek. Není-li dostatek potřebných záloh, pak tento způsob může být jediný, který rozhodně ovlivní a změni poměr sil na zvolených směrech ve svůj prospěch. Přesto tento způsob byl v minulé válce (vzhledem ke střeleckým svazkům) málo používaný a v průběhu operace se často neosvědčil, protože svazky měly málo prostředků k uskutečňování rychlých přesunů. Ke stanovené době zasazení do sražení tyto síly přicházely pozdě, nebo jejich „vytažení“ ze sestavy bylo značně obtížné. Manévr podél fronty

byl také omezován šířkou útočného pásma armády.

Zavedení soudobých dopravních prostředků pro přesun útvarů a jednotek na bojišti, zlepšení manévrovosti vojsk a rozšíření pásem útoku při nesouvislé obraně nepřítele, to vše snižuje známá omezení při zabezpečování tohoto způsobu narůstání úsilí.

Zvýšení možností manévru vojsk podél fronty může být charakteristické jen při boji v operační hloubce. Podmínky tohoto způsobu manévru při vedení boje v taktické hloubce obrany nebudou i nadále vyhovovat. Hlavní příčinou, které omezuje manévr sil a prostředků, je nebezpečí použití nepřátelských jaderných zbraní. Kromě toho zvětšená dálka střelby dělostřelectva umožňuje působit palbou do celé hloubky bojové sestavy útočících svazků prvního sledu. To znamená, že i v soudobých podmínkách k zabezpečení narůstání úsilí útočících vojsk je nutné přibírat síly a prostředky zejména z hloubky operační sestavy.

Obecnou zásadou narůstání úsilí vojsk zůstává i nadále vyčleňování doplňkových norem materiálních prostředků, zejména munice pro svazky, které plní nejdůležitější úkoly.

Nejdůležitější zvláštností, která významně bude ovlivňovat složení sil a prostředků a způsob jejich používání při narůstání úsilí v útoku, je stálá pohotovost k použití jaderných zbraní. Tato závislost se projevuje v tom, že je nutné mít část sil a prostředků v neustálé pohotovosti k zahájení jaderných úderů; spolu s tím však omezuje možnost jejich použití k vedení bojové činnosti klasickými prostředky. V letectvu to znamená, že v průběhu vedení boje bez použití jaderných zbraní část letadel — nosičů jaderných zbraní, hned ze začátku bude vyčleněna pro zahájení možného úderu jaderných zbraní. Narůstání úsilí bude nutné zabezpečovat v podmínkách značného rozptýlení vojsk; to však na druhé straně zvyšuje požadavky na jejich manévrovost.

Útok se bude vyznačovat vysokým nasycením bojiště tanky, bojovými vozidly, obrněnými transportéry a jinými obrněnými a samohybnými prostředky, které zásadně zvýší manévrovací schopnost útvarů a svazků, a bude mít bezprostřední vliv na složení sil a prostředků, používaných k narůstání úsilí vojsk a způsob jejich použití.

Vojska budou mít k dispozici palběné prostředky, které mají větší mohutnost a zvýšený dosah účinnosti. To umožní působit nepříteli v průběhu narůstání úsilí v útoku vyšší ztráty a do větší hloubky.

Narůstání úsilí je nutné uskutečňovat v podmínkách hlubokých vzájemných vklínění stran, rychlých a podstatných změn situace. To vyžaduje narůstání úsilí zabezpečovat ve vysokých tempech a pružně používat odpovídající síly a prostředky.

Útočícím vojskům se bude bránit nepřítel, který bude mít velké možnosti protiopatření s cílem změnit narůstání úsilí jak v taktické, tak i v operační hloubce obrany. Sblížení doby zasazení sil a prostředků do sražení a do boje na obou stranách se projevuje stále výrazněji jako tendence. To znamená, že dosažení náhlé změny v poměru sil při narůstání úsilí v současné době bude značně složité. K tomu bude nutné vytvářet hlubší operační sestavy svazů, silné druhé sledy a zálohy různého určení, větší počet prostředků s dalekým dosahem, schopných v krátké době přenášet a soustředit své úsilí na jakémkoli směru v pásmu útoku. Je to důležitý činitel k udržení iniciativy a k úspěšnému rozvíjení útoku.

Účinné narůstání úsilí v soudobých podmínkách je možné jen za předpokladu komplexního využití různých sil a prostředků.

K boji s nepřítelem, který zaujímá připravenou obranu a má silný druhý sled a zálohy, zasazujeme útvary a svazky do boje a sražení s cílem plnit velmi těžké a složité úkoly.

Přesun a zasazení druhých sledů a záloh do boje a sražení se musí uskutečnit v nejkratší době. Rozhodná činnost zasazovaných vojsk do boje a sražení má v řadě případů větší význam, než bezprostřední zvětšení jejich množství. Za současné pohyblivosti bojové techniky a vysokého růstu mohutnosti zbraní, rozhodnost, organizovanost a prudkost činnosti vojsk umožňují se stejnou sestavou zasazovaných sil a prostředků postupně plnit několik úkolů a vcelku zničit silnější zasazované uskupení nepřítel. V tomto případě se snadněji překonávají i potíže vyvolané vzdáleností čar zasazení druhých sledů do sražení.

Rozhodnost činnosti vojsk je určována i množstvím použitelných sil a prostředků. Neexistuje v tom ovšem přímá závislost. Např. 2–3násobné zvětšení množství sil nikdy nevede k odpovídajícímu zvýšení tempa útoku.

Nevede také ani k proporcionálnímu růstu zničených sil nepřítel. Proto zvyšování množství vojsk je nutné uskutečňovat úměrně, neboť vzniká nebezpečí, že ztráty způsobené nepříteli zůstanou bezmála nezměněné, ale ztráty vlastních vojsk prudce stoupnou. Kromě toho bude složitější velení.

Jen výjimečně přesná kombinace množství a pohyblivosti používaných vojsk v konkrétních podmínkách situace má nejlepší výsledky při ničení nepřítel; umožňuje zasazovaným silám předejít přisunování vojska nepřítel v obraně a ničit je po částech.

To znamená, že v současné době jsou složitější podmínky pro včasné a účinnější použití sil a prostředků zasazovaných do boje a sražení, zvyšuje se náročnost na rychlost jejich přesunu a rozvinutí a na všestranné jejich zabezpečení. V souvislosti s tím, vystupují do popředí otázky přesné, včasné a všestranné přípravy druhých sledů a záloh a včasného seznámení s charakterem a dobou plnění budoucího útoku.

Změny v obsahu způsobů narůstání úsilí vojsk jsou určovány dalším zvýšením hloubky činnosti zasazovaných sil a prostředků. Ničení nejen bezprostředně protistojícího nepřítel, ale i důležitých cílů v hloubce jeho obrany je zákonitostí narůstání úsilí útočníka. Je to podmíněno zvláště tím, že v dnešních podmínkách současné ničení nepřítel do celé jeho hloubky obrany je uskutečňováno hned se zahájením operace. Takový současný úder má nejvýraznější úspěch v případě, že počáteční výsledek se podaří upevnit a rozvinout jej v průběhu další činnosti. Jen za těchto podmínek bude narušen systém obrany a součinnost různých sil a prostředků a vytvoří se podmínky k ničení nepřítel po částech. V opakem případě by mohl nepřítel obnovit postavení.

Tato potřeba vyplývá rovněž z nutnosti prvořadého ničení důležitých operačně strategických prostředků jaderného napadení nepřítel, které jsou rozmístěny ve značné vzdálenosti od předního okraje obrany, a dále jeho vysoce manévrových záloh ještě za přesunu.

V armádách kapitalistických států je tendence zvětšovat hloubku obrany. Charakteristické je i to, že růst např. taktické hloubky obrany zpravidla předbývá dálku dostřelu dělostřelectva. Narůstání úsilí za těchto podmínek se musí lišit, a to komplexním použitím různých sil a prostředků, současně i postupně zasazovaných do boje a sražení. Ničení nepřítel v obraně do celé hloubky může dosáhnout dělostřelectvou a minometnou palbou, údery letectva, vysazením vzdušných výsadek a zasazením různých záloh a druhých sledů do sražení.

Množství sil a prostředků potřebných k narůstání úsilí a způsob jejich použití budou od základu jiné, protože došlo ke změnám i ve způsobech přechodu vojsk do útoku. Kdyby např. se útok zahajoval

z dotyku s nepřítelem po obranném sražení, kdy průzkum dostatečně zjistil objekty ničení nepřítele a cíle jsou v dosahu hlavních dělostřeleckých prostředků, kdy je možné ničit hlavní uskupení nepřítele do značné hloubky, kdy nemá silné zálohy, pak bychom dosáhli rozvíjení úspěchu hlavně postupným umlčováním obrany palbou útočících vojsk a postupným zasazováním záloh a druhých sledů do boje a sražení.

Jiné jsou podmínky pro narůstání úsilí, zahajují-li vojska útok a překonávání zabezpečovacího pásma. V tomto případě je těžké v době palebné přípravy spolehlivě umlčet hlavní uskupení obránce. Nepřítel má možnost širokého manévru zálohami k zesílení obrany na důležitých směrech a vytvořit uskupení pro protizteče a protiúder. Proto potřeba zasazování druhých sledů i záloh, nejen taktických, ale i operačních, může vzniknout hned po překonání zabezpečovacího pásma. Při tom nemůžeme vyloučit současně zasazení druhých sledů a záloh různého stupně i určení.

Mezi základní směry dalšího rozvoje způsobů narůstání úsilí vojsk v útoku patří:

- Především je to zkrácení doby potřebné k přesunu na čáru zasazení a zabezpečení rychlého zasazení druhých sledů i záloh do sražení; zvýšení pohyblivosti a manévrovosti útvarů a svazků, zejména však dělostřelectva.

- Zdokonalení způsobů hromadění sil, zejména dělostřelectva a tanků, při omezených časových a prostorových možnostech soustřeďování vojsk.

- Široké používání takových mobilních a dalekopůsobících sil a prostředků, jako je letectvo a výsadky, které umožní značně zvýšit hloubku působení na obranu nepřítele a ničit jeho přesunované zálohy již na dalekých přístupech.

- Zdokonalení způsobů součinnosti sil a prostředků používaných k narůstání úsilí, mezi sebou, s vojsky prvního sledu a se sousedy; další rozpracování jednoduchých a neselhávajících prostředků a způsobů označení rozmístění vlastních vojsk a cílů pro letectvo.

- Dosažení včasného, všestranného a úplného zabezpečení druhých sledů a záloh zasazovaných do boje a sražení. Hledání nejracionalnějšího řešení otázek místa, času a rozsahu prací spojených s týlovým zabezpečením zasazovaných útvarů a svazků.

- Zabezpečení spolehlivého velení

útvarům a svazkům druhých sledů a záloh při přesunu, rozvinování i při zasazování do boje a sražení, dále letectvu a taktickým vzdušným výsádkám.

Důležitým směrem při rozvíjení způsobů narůstání úsilí je zvětšování dálky střelby dělostřelectva a zvyšování mohutnosti jeho palby. To umožňuje spolehlivě ničit nepřítele současně do velké hloubky. Dělostřelectvo v tomto případě může působit delší dobu beze změny palebných postavení.

Zásady narůstání úsilí:

- Nejdůležitější zásada je zabezpečit narůstání úsilí především na směru největšího úspěchu. Objektivně vychází ze zákona nerovnoměrného rozdělení sil a prostředků ve válečné činnosti a v mnohém podmiňuje využití jiných zásad narůstání úsilí.

- Narůstání úsilí uskutečňovat v přesně stanovené době, nedopustit předčasné ani zpožděné zasazení nových sil a prostředků do sražení. Předčasné zasazení může mít za následek, že vyčerpají část prostředků do doby, než vznikne nutnost jejich zasazení. Tim, že zahájí bojovou činnost s prvním sledem, mohou se dostat do nevýhodné situace, zejména v případě, že nepřítel zasadí do boje další síly. Opožděné zasazení může způsobit zdržení útoku nebo snížit tempo jeho rozvíjení. V takové situaci je nutné zasadit nové síly, zvětší se spotřeba zásob útočících vojsk. Narůstání úsilí je výhodné zabezpečit v té době, kdy vzniká předpoklad zvětšování odporu nepřítele a zvýšené nebezpečí značného snížení převahy vlastních sil a prostředků.

- Účinnost zasazení dalších sil a prostředků do sražení bude nejvyšší při předjetí nepřítele v uskutečnění jeho protipatření. To zabezpečí vyloučení snížení tempa rozvíjení útoku a zabrání sloučení záloh nepřítele s jeho prvními sledy.

- Zasazení dalších sil a prostředků do sražení uskutečňovat v krátkých lhůtách, hromadně a s překvapením.

- Narůstání úsilí zabezpečovat bez narušení, podle potřeby v průběhu celého útoku, neukládat zasazovaným silám a prostředkům nahodilě nebo méně důležité úkoly. Tato zásada vychází z toho, že i malé zastavení nebo zdržení útoku v důsledku opožděného přísunu dalších vojsk k zesílení prvního sledu může, zejména v soudobých operacích, způsobit ztrátu iniciativy a bojové činnosti.

- Druhé sledy, jednotky, útvary, svazky a svazy zasazovat do boje a sražení zpravidla postupně. V případě jejich současněho zasazení musí být uskutečněno

na různých směrech. Druhé sledy zasazovat v mezerách mezi svazky (útvary) prvního sledu nebo na křídlech. Řešení je závislé na stupni růstu odporu obránce a na způsobu zasazení dalších sil a prostředků do boje. Přitom je nutné mít při zasazování převahu sil a prostředků nad nepřítelem. Druhou zásadou je zpracovat rozpočet času, který má útočník k zasazení druhých sledů a záloh k dispozici a nutnost předejít nepřítele v narůstání sil v případě, že se druhé sledy zasazují současně. A nakonec tento princip předpokládá důkladně zhodnotit možnosti použití nepřátelských jaderných zbraní v období zasazování dalších sil a nedopustit nebezpečné nahromadění vojsk při zasazování druhých sledů a záloh.

— Dobré výsledky při narůstání úsilí vyžadují pružnost pro jeho uskutečňování. Pružnost je závislá na využití zejména těch sil a prostředků, které nejvíce odpovídají potřebě zesílení útočících vojsk v daných podmínkách a odpovídají charakteru plněného úkolu.

— Perspektivnost je další zásadou narůstání úsilí, tj. vycházet nejen ze stanoveného úkolu, ale i z dalšího předpokládaného úkolu. Najít přijatelné rozhodnutí k narůstání úsilí vojsk v konkrétním pří-

padě nebude složité. Jiná situace nastane v případě přijetí rozhodnutí k dalšímu možnému zvyšování úsilí vojsk, které může být velmi nutné k dosažení konečného cíle operace.

— Velký význam pro narůstání úsilí vojsk má součinnost sil a prostředků zasazovaných do boje a sražení. Tato zásada vyplývá z potřeby komplexního využití různých sil a prostředků při narůstání úsilí. Má tím větší význam, čím je větší rychlost přesunu, větší tempo útoku a čím se rychleji mění situace.

— Zvláštní význam v narůstání úsilí vojsk má všestranné zabezpečení sil a prostředků zasazovaných do sražení, zejména organizace důkladného průzkumu nepřítele bezprostředně před zasazením dalších sil a prostředků, jejich maskování, ochrana ze vzduchu a na křídlech, včasné a úplné týlové zabezpečení zasazovaných druhých sledů a záloh.

Narůstání úsilí bude různé v závislosti na zasazovaných silách a prostředcích a na způsobech jejich použití. Vždy však bude zabezpečováno v závislosti na plnění úkolu, podmínkách situace a předpokládaném charakteru činnosti nepřítele.

Upraveno ze sovětského tisku